

Programma Wel Thuis! 2

Programma Wonen Zorg en Welzijn

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1: Inleiding	blz 3
Hoofdstuk 2: Waarom een programma Wel Thuis! 2?	blz 4
Hoofdstuk 3: Doelstelling	blz 5
Hoofdstuk 4: Onze rol	blz 6
Hoofdstuk 5: Van Wel Thuis! 1 naar Wel Thuis! 2	blz 6
Hoofdstuk 6: Wat doen we?	blz 7
Hoofdstuk 7: Risico's	blz 17
Hoofdstuk 8: Programma-organisatie	blz 17
Hoofdstuk 9: De kosten	blz 18
Hoofdstuk 10: Voortgangsbewaking en verantwoording	blz 18
Bijlage 1: Samenvatting rapport "Beter (t)huis in de buurt"	blz 20
Bijlage 2: Evaluatie programma Wel Thuis! (2003 – 2007)	blz 22
Bijlage 3: Actiepunten uit de Samenwerkingsagenda	blz 25

1. Inleiding

Met plezier presenteren wij het programma Wel Thuis! 2. Met dit programma gaat de provincie de komende vier jaar krachtig bijdragen aan de opdracht om in 2012 minimaal 24000 woningen met welzijn en zorg te realiseren. Wel Thuis! 2 bouwt daarmee voort op het succesvolle programma Wel Thuis! 1 en richt zich in principe op ouderen, mensen met een verstandelijke en/of lichamelijke beperking en mensen met (chronische) psychische problemen.

In hoofdstuk 2 lichten we toe waarom besloten is tot een vervolg op het programma Wel Thuis! 1. De doelstellingen van het vervolgprogramma beschrijven we in hoofdstuk 3. De rol die we daarbij als provincie vervullen lichten we in hoofdstuk 4 toe. Uit de evaluatie van Wel Thuis! 1 zijn diverse aanbevelingen voortgekomen. Deze aanbevelingen hebben we in hoofdstuk 5 verwerkt tot specifieke aandachtspunten waarop we ons in Wel Thuis! 2 willen richten. De activiteiten die we verrichten om onze doelstellingen en aandachtspunten te realiseren, komen vervolgens in hoofdstuk 6 aan de orde. Hoewel onze ambities hoog zijn, onderkennen we in hoofdstuk 7 ook een aantal risico's. De programmaorganisatie en de inzet van de financiële middelen komen in hoofdstuk 8 en 9 aan bod. Het laatste hoofdstuk is tot slot gewijd aan onze voortgangsbewaking en verantwoording van de programmaresultaten.

2. Waarom een programma Wel Thuis! 2?

De visie op wonen, welzijn en zorg is de laatste decennia fors veranderd. Het is lang de gewoonte geweest om mensen die extra zorg nodig hebben te huisvesten in aparte complexen, soms midden in het groen en veelal weg van de bewoonde wereld. Een dergelijke huisvesting was vaak ook een efficiënte en overzichtelijke oplossing, die de bewoners een optimale mix van zorg, rust en geborgenheid garandeerde. Echter, het besef is gegroeid dat deze strategie niet voor iedereen zaligmakend is. Veel mensen, die om wat voor reden dan ook niet geheel zelfstandig kunnen zijn, wonen liever in een gewone buurt tussen gewone mensen, dan met alleen lotgenoten in een instelling.

Dit heeft tot gevolg dat niet alleen het denken, maar ook de praktijk van wonen met welzijn en zorg de laatste tijd is veranderd. Dat is bijvoorbeeld te zien aan nieuwe woonzorgwelzijnsconcepten waar ouderen bewust voor kiezen. In 1980 waren er per honderd 80-plussers bijna 50 verzorgingshuisplaatsen; op dit moment zijn het er minder dan 20. De tendens om zorg ook buiten de traditionele instellingen aan te bieden wordt in het vakjargon *extramuralisering* genoemd. Bovendien zien we dat in Nederland, net als in heel Europa, steeds meer mensen te maken krijgen met beperkingen. Deze toename houdt met name verband met de groeiende groep ouderen. In 2006 bedroeg het aantal 65-plussers landelijk 2,4 miljoen (14,3% van de totale bevolking). Dit aantal zal groeien tot 4,3 miljoen ouderen (25%) in 2040¹. Tegenover het toenemende aantal mensen dat zorg nodig heeft, staat het gegeven dat het steeds moeilijker wordt om voldoende mensen te vinden om deze zorg te bieden.

Al met al is het dus een opdracht van formaat om wijken en buurten zo in te richten dat zorgbehoevende ouderen niet automatisch naar een verzorgingshuis gaan, maar langer op zichzelf kunnen blijven wonen; dat mensen met een handicap niet per definitie naar een zorginstelling verhuizen, maar ook terecht kunnen in een aangepaste woning in een woonwijk en dat mensen met psychiatrische problemen de kans te krijgen om in een speciale woonvorm de draad weer op te pakken.

De provincie Utrecht heeft deze opdracht al vroeg onderkend door in 2003 het programma Wel Thuis! op te zetten. Hiermee wilde zij een krachtige impuls geven aan het tot stand brengen van een groter en gevarieerder aanbod van toegankelijke woningen met welzijn en zorg. De doelgroepen van het programma zijn ouderen, mensen met een verstandelijke of lichamelijke beperking en mensen met (chronische) psychische problemen. Het programma is in eerste instantie vastgesteld voor een periode van drie jaar en is vervolgens met twee jaar verlengd.

Eind 2007 is het eerste programma Wel Thuis! beëindigd. De bevindingen en resultaten zijn vastgelegd in het rapport “Evaluatie programma Wel Thuis!”². Daarin wordt geconcludeerd dat de afgelopen jaren veel is bereikt. Het gedachtegoed van het programma is wijd verspreid onder de betrokken partijen.

¹ Bron: Beter (t)huis in de buurt: Actieplan Samenwerken aan wonen, welzijn en zorg 2007-2011, Ministeries VROM en VWS, december 2007

² Evaluatie Programma Wel Thuis!, Provincie Utrecht, 10 december 2007

Het rapport eindigt met de aanbeveling om een vervolg op het programma Wel Thuis! te ontwikkelen, omdat:

- de resultaten van het programma bestendig dienen te worden. In veel gevallen gaat het nog om plannen. Sturing en bewaking lijkt nodig om een en ander daadwerkelijk te realiseren;
- de doelstellingen in kwantitatieve termen nog niet bereikt zijn;
- diverse ontwikkelingen, o.a. op het gebied van welzijn, domotica en levensloopbestendigheid, nieuwe impulsen en initiatieven verdienen.

In de volgende hoofdstukken presenteren we het vervolgprogramma Wel Thuis! 2. We sluiten daarbij nadrukkelijk aan bij het landelijke beleid op het gebied van wonen, welzijn en zorg zoals dat onlangs is vastgelegd door VWS en VROM³ (zie bijlage 1) en bij de ontwikkelingen op lokaal niveau zoals die onder andere zijn bepaald in de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo).

Bij het opstellen van het vervolgprogramma Wel Thuis! 2 hebben de ervaringen en conclusies van het oorspronkelijke programma Wel Thuis! als vertrekpunt gediend. Daarnaast hebben we ons gebaseerd op de aanbevelingen die geformuleerd zijn in de werkconferentie Wel Thuis! in oktober 2007⁴ en in de consultatiebijeenkomst met CliëntenBelang Utrecht in december 2007. Een samenvatting van deze aanbevelingen is te vinden in bijlage 2.

3. Doelstelling

Met het programma Wel Thuis! 2 willen we als provincie een bijdrage leveren aan de maatschappelijke ambitie om mensen met een (al dan niet tijdelijke) beperking in staat te stellen zo lang mogelijk zelfstandig te blijven wonen in hun eigen omgeving met behoud van de regie over het eigen leven, met de diensten die ze wensen en nodig hebben en met de voorzieningen onder handbereik.

Naar aanleiding van deze missie hebben we de volgende programmadoelstellingen geformuleerd:

1. *Vergroten van het aantal en de variatie aan toegankelijke woningen met welzijn en zorg met de mogelijkheid van 24-uurszorg.*
2. *Versterken van het samenspel tussen partijen op lokaal niveau.*

Met deze programmadoelstellingen hebben we de volgende resultaten voor ogen:

³ Beter (t)huis in de buurt; actieplan Samenwerken aan wonen, welzijn en zorg 2007-2011, ministeries VROM en VWS december 2007

⁴ Tijdens deze conferentie hebben deelnemers vanuit de provincie (zowel ambtelijk als bestuurlijk) en sleutelfiguren vanuit gemeenten, instellingen voor welzijn en zorg en woningcorporaties de inhoud en het proces geëvalueerd.

Kwantitatief:

- In 2012 zijn er in de provincie Utrecht ten opzichte van 2003 24.000 toegankelijke woningen met welzijn en zorg bijgekomen, waaronder 9.500 zorgwoningen⁵.

Kwalitatief:

- Vraag en aanbod op het terrein van wonen, welzijn en zorg is beter op elkaar afgestemd; er is voldoende variatie in woonvormen (geclusterd/los, goedkoop/duur, huur/koop, landelijk/stedelijk). Dienstverlening is afgestemd op de specifieke behoeften.
- Op lokaal niveau is een integrale aanpak op het gebied van wonen, welzijn en zorg gerealiseerd.
- De samenwerking tussen partners in het veld is verbeterd; er is sprake van een duidelijke regievoering door gemeenten.

4. Onze rol

Rijk, provincie, gemeenten en lokale partijen hebben ieder een eigen verantwoordelijkheid als het gaat om het realiseren van toegankelijke woningen met welzijn en zorg:

- Het Rijk heeft de verantwoordelijkheid om belemmeringen weg te nemen, bijvoorbeeld in de wet- en regelgeving, om te stimuleren en te faciliteren en het onderwerp op de agenda te houden.
- Gemeenten zijn binnen de Wmo primair verantwoordelijk voor maatschappelijke ondersteuning en regievoering.
- Woningcorporaties, welzijnsorganisaties, zorgverzekeraars en zorgorganisaties hebben een belangrijke verantwoordelijkheid met betrekking tot het realiseren van voldoende geschikte woningen met welzijn en zorg.
- Cliëntorganisaties en andere vertegenwoordigers formuleren de wensen en behoeften van de doelgroepen.
- De provincie ondersteunt deze processen door, in lijn met het Rijk, te initiëren, aan te jagen, te faciliteren, te signaleren, de voortgang te bewaken en in beperkte zin ook te financieren.

Als provincie willen we nadrukkelijk niet de verantwoordelijkheid van partijen overnemen. We hebben dus geen directe rol in de uitvoering: we bouwen geen woningen en woonvormen en leveren geen welzijn of zorg. Evenmin zijn we verantwoordelijk voor de kwaliteit van het geleverde aanbod. Indien nodig zullen we vanuit onze signaleringsfunctie wel belangrijke informatie op dit gebied doorspelen naar de daarvoor geëigende instanties als zorgkantoren of inspecties.

5. Van Wel Thuis! 1 naar Wel Thuis! 2

Uit de evaluatie blijkt dat de opzet van het programma Wel Thuis! 1 helder, doordacht effectief is geweest. Deze opzet zetten wij in Wel Thuis! 2 op hoofdlijnen voort. Uit de evaluaties zijn ook aanbevelingen voortgekomen (zie bijlage 2). Op basis daarvan

⁵ Onder een *toegankelijke woning* verstaan we een woning die met een rolstoel toegankelijk is. Onder een *zorgwoning* verstaan we een woning waar de infrastructuur aanwezig is om 24-uurszorg te bieden. Deze woningen worden alleen toegewezen aan mensen met een zorgindicatie.

hebben we in het programma Wel Thuis! 2 een aantal gebieden benoemd waarop we ons specifiek gaan richten. Deze aandachtsgebieden zijn:

- *Ondersteunen gemeenten:* de afgelopen jaren hebben gemeenten al veel in gang gezet en gerealiseerd. Maar er is ook nog veel te doen. De mogelijkheden die gemeenten echter hebben om hun doelstellingen te realiseren, lopen om verschillende redenen sterk uiteen. Ook laat de regievoering een wisselend beeld zien en vereist de ontwikkeling van opdrachtgeverschap met betrekking tot welzijn een extra aandacht. Ondersteuning op maat van gemeenten is daarom een belangrijk aandachtspunt van het programma Wel Thuis! 2. De samenwerkingsagenda zoals die door de provincie en gemeenten is opgesteld, bevat goede aanknopingspunten (zie bijlage 3).
- *Versterken welzijn:* de doelstellingen van het programma Wel Thuis! hebben betrekking op een integraal pakket aan diensten op het gebied van wonen, welzijn en zorg. Welzijn blijkt voor veel mensen minstens zo belangrijk te zijn als zorg en kan een zorgvraag zelfs voorkomen. Welzijn is echter vaak onderbelicht bij (nieuwe) woonzorgvormen. Extra aandacht voor de realisatie van een welzijnsinfrastructuur is daarom nodig, evenals het verder professionaliseren van welzijnsorganisaties in het kader van hun prestatieovereenkomsten met gemeenten.
- *Versterken van de vraagontwikkeling:* het aanbod van woon-welzijn-zorg-arrangementen dient afgestemd te zijn op de vraag van de verschillende doelgroepen. Dit vereist dat deze doelgroepen over voldoende mogelijkheden beschikken om hun wensen en behoeften kenbaar te maken. Cliëntorganisaties en belangengroeperingen spelen daarbij een belangrijke rol. Zij zullen actief bij het programma betrokken worden. Dit geldt in het bijzonder voor groepen die in het verleden minder in beeld zijn geweest, zoals ouderen en gehandicapten van allochtone afkomst. In verband met hun signaleringsfunctie beschouwen we ook de vertegenwoordigers van de eerste lijn als een belangrijke gesprekspartner. Overigens zijn onze doelgroepen niet alleen ‘afnemers’ van diensten maar kunnen zij ook een bijdrage leveren aan het realiseren daarvan. Het stimuleren van een actieve bijdrage op basis van de erkenning van wat men wél kan (sociale activering) is een belangrijk uitgangspunt in het nieuwe programma.
- *Innovatieve ontwikkelingen:* evenals in Wel Thuis! 1 nemen innovatieve ontwikkelingen ook in het nieuwe programma een belangrijke plaats in. Voor veel gemeenten en organisaties betekenen vernieuwingen immers niet alleen kansen maar ook grote risico’s. Dit kan leiden tot een terughoudende opstelling. Door innovatieve ontwikkelingen te ondersteunen en de ervaringen op dit gebied beschikbaar te stellen, wil de provincie partijen stimuleren om toch aan de slag te gaan.
- *Kennisoverdracht:* de provincie beschikt over veel kennis en informatie op het gebied van wonen, welzijn en zorg. Deze informatie is vaak versnipperd en niet goed toegankelijk voor lokale partijen. In het programma Wel Thuis! 2 zal het verzamelen en tijdig beschikbaar stellen van relevante en actuele informatie een belangrijke plaats innemen. Daarmee versterken we het vliegwieleffect en stimuleren we het ‘leren van elkaar’.
- *Monitoren en bestendigen:* het realiseren van meer arrangementen op het gebied van wonen, welzijn en zorg vereist dat partijen daadwerkelijk hun verantwoordelijkheid

oppakken, dat initiatieven bijdragen tot een blijvende toename van het integrale aanbod en dat er een actueel inzicht is in de feitelijke stand van zaken zodat eventuele ‘witte vlekken’ tijdig opgespoord kunnen worden. Monitoren is dus een belangrijke activiteit binnen het programma Wel Thuis! 2 en past bij de fase waarin er al veel aan plannen zijn ontwikkeld en het aankomt op realisatie en continuïteit.

6. Wat doen we?

De ontwikkelingen op het gebied van wonen, welzijn en zorg vragen om een programmatische en integrale aanpak. Inzet van het programma Wel Thuis! 2 is het realiseren van resultaatgerichte projecten op het gebied van processturing, inhoudelijke ondersteuning en kennisdeling. Deze programmalijnen ondersteunen en versterken elkaar.

6.1 Processturing

De activiteiten die we in dit kader uitvoeren hebben betrekking op het aanjagen, stimuleren en faciliteren van het (samenwerkings)proces op lokaal niveau. Daaronder verstaan we bijvoorbeeld het versterken van de regiefunctie, het opstellen en realiseren van uitvoeringsplannen en het professionaliseren van het opdrachtgeverschap. De volgende projecten maken onderdeel uit van processturing:

6.1.1 Ondersteunen gemeenten

Achtergrond

Gemeenten die een stevige regierol hebben en over de juiste middelen beschikken, lukt het beter om samen met de partners in het veld projecten en initiatieven van de grond te krijgen op het gebied van wonen, welzijn en zorg. In het programma Wel Thuis! 1 is een start gemaakt met het versterken van de gemeentelijke regierol. Uit de evaluatie blijkt dat deze ondersteuning vruchten heeft afgeworpen maar dat er ook nog veel winst te behalen is.

In het programma Wel Thuis! 2 zullen we de ondersteuning van gemeenten voortzetten en waar nodig uitbreiden. Belangrijk hierbij is dat op lokaal niveau heldere afspraken worden gemaakt over de taakverdeling tussen partijen en dat er concrete stappen worden gezet in de uitvoering van integrale projecten.

Doel

Het versterken van de regierol van gemeenten en het stimuleren van een integrale aanpak op het terrein van wonen-welzijn-zorg.

Activiteiten

Om gemeenten op maat te ondersteunen, moeten we goed op de hoogte zijn van de lokale situatie en de specifieke vragen van gemeenten.

Op basis van de gegevens uit bestuurlijke overeenkomsten, de monitor Wel Thuis! 2 (zie paragraaf 6.3.1) en de samenwerkingsagenda, brengen we de behoeften en witte vlekken van gemeenten in kaart en ondersteunen we hen bij het ontwikkelen van een plan van aanpak. We monitoren de in gang gezette trajecten en we bieden handvatten voor het oplossen van knelpunten in de realisatie. Waar mogelijk sluiten we aan bij andere projecten met overlappende of aangrenzende vakgebieden. Ook ondersteunen we innovatieve projecten zoals “Mens” in De Bilt, waarin er gekozen wordt voor een brede variant van de integrale wonen-, welzijn-, zorgaanpak (gemeentebrede woonservicewijken met een sterke welzijnscomponent).

Resultaat

De gemeentelijk regierol is versterkt. 20 gemeenten zijn gericht ondersteund bij de uitwerking van de integrale aanpak op het terrein van wonen-welzijn-zorg, waarbij alle relevante doelgroepen voldoende in beeld zijn.

Budget:

Voor het project Ondersteuning gemeenten is een budget beschikbaar van 2,6 miljoen euro.

Het project sluit aan bij het aandachtsgebied 'Ondersteunen gemeenten'.

6.1.2 Bestuurlijke overeenkomsten

Achtergrond

Als onderdeel van Wel Thuis! 1 heeft de provincie de bestuurlijke overeenkomst als succesvol instrument ingezet om wonen, welzijn en zorg te stimuleren. In de afgelopen periode zijn met drie regio's bestuurlijke afspraken uitgewerkt. Met de regio's Utrecht West en Eemland zijn bestuurlijke overeenkomsten WWZ ondertekend. In het stadsgewest Utrecht (BRU) is dit initiatief na wat vertraging eind 2007 goed op gang gekomen. In Utrecht Zuid-Oost is de start in verband met de vorming van de gemeente Utrechtse Heuvelrug uitgesteld tot 2008.

In de overeenkomsten hebben de gemeenten de regie en stellen zij in samenspraak met lokaal relevante partijen een gemeentelijk uitvoeringsplan op. Daarin geven zij aan hoe zij gaan bijdragen aan de regionale bouwopgave met bijbehorend welzijn en zorg. In de eerste- of ontwerpfase heeft de provincie de rol van verbinder en stimulator; in de vervolgfase verandert die rol in aanjager en monitor. In beide fasen tracht de provincie binnen de grenzen van haar mogelijkheden partijen tot resultaten te brengen.

Doel

Doel van dit project is dat de deelnemende partijen bijdragen aan de genoemde 24.000 toegankelijke woningen met welzijn en zorg. De bestuurlijke overeenkomsten zijn zowel richtinggevend als ondersteunend voor de aanpak van de regionale opgave op het terrein van wonen, welzijn en zorg.

Activiteiten

Om dit doel te bereiken wordt:

- de implementatie van de lokale uitvoeringsplannen die de gemeenten in Utrecht-West en Eemland hebben opgesteld, intensief gevolgd en indien nodig aangejaagd;
- de opstartfase van BRU actief ondersteund;
- in Zuid-Oost samen met de partners gewerkt aan de totstandkoming van een bestuurlijke overeenkomst.

Resultaat

- In alle regio's is een bestuurlijke overeenkomst van kracht voor de (regionale) aanpak op het terrein van wonen, welzijn en zorg.
- In alle Utrechtse regio's zijn resultaten geboekt in de (boven)lokale aanpak van de doelstellingen van Wel Thuis!: op basis van uitvoeringsplannen wordt invulling gegeven aan de regionaal berekende opgave.

Budget

Voor de regio BRU is een budget van 1 miljoen euro beschikbaar dat is overgeheveld uit het programma Wel Thuis! 1. Voor de financiële ondersteuning van de regio Utrecht Zuid-Oost wordt een beroep gedaan op gelden uit het project Ondersteuning op maat van gemeenten.

Het project sluit aan bij het aandachtsgebied 'Ondersteunen gemeenten'

6.1.3 Stimuleren levensloopbestendige wijken

Achtergrond

De provincie Utrecht wil de ontwikkeling van levensloopbestendige wijken stimuleren. Om die reden hebben we in Wel Thuis! 1 aansluiting gezocht bij twee woonwijken die als voorbeeldfunctie zouden kunnen dienen voor andere wijken, namelijk: Ondiep in Utrecht (als voorbeeld van de ombouw van een bestaande wijk) en Veenendaal-Oost (als voorbeeld van de ontwikkeling van een nieuwe wijk). De resultaten hebben we in 2006 gepubliceerd in het boekje “Gouden Kansen”.

In 2005 heeft de provincie besloten om [Zeist-Oost te ondersteunen als voorbeeldproject van een herstructureringswijk](#). In dit vernieuwende project met vergaande [vermaatschappelijking van de zorg](#), wordt een deel van het intramurale aanbod in Zeist-Oost afgebouwd en omgezet in extramuraal arrangementen en kleinschalige voorzieningen. [Dit project \(genaamd Zorgeloos Wonen\) is nog niet afgerond en loopt door in het programma Wel Thuis! 2](#). Vanuit haar initiërende rol levert de provincie gedurende de ontwerpfasen een projectleider.

Doel

Vanuit de bestaande vraag van bewoners wordt een levensloopbestendige wijk ontwikkeld, met een innovatief aanbod van geïntegreerde diensten- en voorzieningen, met een aanbod van woningen dat past bij de verschillende levensfasen en -stijlen van de bewoners. Het project dient als voorbeeldproject van een herstructureringswijk voor andere gemeenten.

Activiteiten

Om dit doel te bereiken:

- wordt uitwerking gegeven aan de wijkvisie en een definitief ontwerp voor de toekomstige wijk tot stand gebracht;
- vindt er vanuit de doelstelling een voortdurende oriëntatie plaats op de mogelijke betekenis van nieuwe concepten zoals brede school en wijk economie;
- worden vernieuwende projecten ontwikkeld;
- wordt de kennis en ervaring die we in Zeist opdoen op een gerichte manier verspreid

Resultaat

- een (landelijk) voorbeeldproject van een levensloopbestendige wijk met voorzieningen voor mensen in verschillende levensfasen en met verschillende levensstijlen is gerealiseerd.
- De ervaringen die daarbij zijn opgedaan, zijn beschikbaar gesteld voor anderen.

Budget

Om de realisatie van deze levensloopbestendige wijk te ondersteunen, stelt de provincie uit het stimuleringsfonds 2,7 miljoen euro ter beschikking.

Het project sluit aan bij de aandachtsgebieden ‘Ondersteunen gemeenten’ en ‘Innovatieve ontwikkelingen’.

6.1.4. Stimuleringsregeling Wel Thuis! 2

Achtergrond

Met de stimuleringsregelingen van Wel Thuis! 1 zijn goede resultaten geboekt die hebben geleid tot een vergroting van de beschikbaarheid en keuzemogelijkheden van arrangementen voor wonen, welzijn en zorg voor ouderen en mensen met een beperking te ondersteunen. In Wel Thuis! 2 zetten we een dergelijke regeling voort. Wel is het nodig de flexibiliteit op een aantal punten te vergroten.

Doel:

Met de stimuleringsregeling Wel Thuis! 2 worden projecten gerealiseerd die een directe bijdrage leveren aan de realisatie van de doelstellingen van het programma.

Activiteiten:

Er wordt een nieuwe, meer flexibele stimuleringsregeling opgesteld. Deze regeling is vooral gericht op het stimuleren van cliëntinitiatieven (bevorderen van de vraag), het bevorderen van sociale activering, het realiseren van kleinschalige woonvormen en het ontwikkelen van welzijnsactiviteiten die de integratie en ontmoeting in de wijk en buurt bevorderen. De projecten moeten innovatief van aard zijn en voldoende waarborgen hebben voor continuïteit. Goede initiatieven worden breed verspreid om een vliegwieleffect te realiseren.

Resultaat

Ondersteuning van tenminste 50 lokale initiatieven die bijdragen tot de realisatie van de doelstellingen van Wel Thuis! 2.

Budget

Voor de stimuleringsregeling is een budget van 1,6 miljoen euro gereserveerd. Het project sluit aan bij de aandachtsgebieden ‘Versterken van de vraagontwikkeling’, ‘Versterken van welzijn’ en ‘Innovatieve ontwikkelingen’.

6.2 Inhoudelijke ondersteuning

Behalve op het gebied van processturing geven partijen aan ook behoefte te hebben aan inhoudelijke ondersteuning, bijvoorbeeld op het gebied van domotica en dementie. Daarnaast signaleren we dat allochtone ouderen en verstandelijk gehandicapten te weinig in beeld zijn en dat welzijn een stevige impuls heeft. Een integrale aanpak op het gebied van wonen, welzijn en zorg vereist activiteiten op alle deelgebieden en voor alle doelgroepen. Veronachtzaming van onderdelen leidt tot verminderde effectiviteit.

De volgende projecten maken deel uit van de inhoudelijke ondersteuning:

6.2.1: Domotica: Toekomst Thuis

Achtergrond

Domotica is het toepassen van hoogwaardige ICT- technologie ter ondersteuning van het langer zelfstandig blijven wonen van ouderen en andere doelgroepen. Domotica biedt grote mogelijkheden voor de toekomst van de zorg. In 2005 is de provincie Utrecht gestart met het project Toekomst Thuis om de toepassing van domotica en zorg op afstand te stimuleren. Er zijn 9 projecten gestart: 8 met het accent op zorg op afstand middels videocommunicatie en 1 project met innovatieve ambient intelligent-technologie (zgn. slimme sensoren)⁶.

Doel

Het doel van het project Toekomst Thuis is een verbreding en opschaling van domoticatoepassingen te realiseren, zodat met ondersteuning van ICT mensen langer veilig en zelfstandig thuis kunnen blijven wonen.

Activiteiten

De activiteiten van de provincie zijn met name gericht op de verdere ‘uitrol’ van domoticatoepassingen. Onbekendheid, technische, financiële en maatschappelijke

⁶ ambient intelligent-technologie: een netwerk van sensoren in een woning en software die de signalen interpreteert en analyseert en op basis hiervan al dan niet een actie onderneemt (bijvoorbeeld wel of geen melding versturen van een mogelijke noodsituatie).

onzekerheden ten opzichte van domotica maken dat partijen zich terughoudend en voorzichtig opstellen. Door middel van pilots en financiële ondersteuning wisselen we kennis en ervaring uit en stimuleren we dat partijen concreet domotica gaan toepassen. Ethische aspecten van ICT-toepassingen in welzijn en zorg worden hierbij uiteraard betrokken. In overleg met het ministerie van VWS, de brancheorganisatie Actiz en de zorgverzekeraars zullen we waar mogelijk belemmeringen wegnemen.

Resultaten

De bestaande domoticapilots zijn afgerond, de resultaten zijn gericht verspreid. 5 nieuwe lokale en/of regionale projecten zijn geïnitieerd en ondersteund. Daarmee zijn 1000 woningen met welzijn en zorg gerealiseerd.

Budget

Voor het project Toekomst Thuis is een budget van € 850.000 gereserveerd.

Het project sluit aan bij het aandachtsgebied 'Innovatieve ontwikkelingen'.

6.2.2. Kleinschalig wonen voor mensen met dementie

Achtergrond

Het aantal mensen met dementie stijgt de komende jaren snel. Als gevolg van deze ontwikkeling zijn er in de provincie Utrecht tot 2015 in totaal ongeveer 700 *extra* plaatsen voor mensen met dementie nodig, oplopend tot 3000 in 2030 (zie rapport 'Dementie in de provincie Utrecht', maart 2007). Ook in kwalitatieve zin zal het aanbod moeten vernieuwen. De zorg voor mensen met dementie wordt tot nu toe vooral geboden in traditionele, grootschalige verpleeghuizen. Er is echter een grote vraag naar andere ondersteuningsvormen, met name in een meer kleinschalige omgeving en beter verspreid over de provincie.

Doel

Het stimuleringsprogramma 'kleinschalig wonen voor mensen met dementie' heeft tot doel het aantal kleinschalige woonvormen voor mensen met dementie uit te breiden en een betere spreiding van de (kleinschalige) capaciteit over de provincie Utrecht te realiseren.

Activiteiten

Het project wil dit doel bereiken door:

- het aanjagen van initiatieven bij met name gemeenten waar tekorten gaan ontstaan op het gebied van (kleinschalige) woonvormen voor mensen met dementie;
- het ondersteunen van partijen in de initiatieffase;
- outputgerichte subsidie te verlenen voor de realisatie van kleinschalige woonvormen;
- in algemene zin promotie en ondersteuning te bieden.

Resultaat

Met dit project levert de provincie een directe bijdrage aan de totstandkoming van 400 van de 700 benodigde nieuwe plaatsen in kleinschalige woonvormen. Uitgaande van gemiddeld 24 plaatsen per initiatief gaat het om ongeveer 17 initiatieven. Hiermee houdt de provincie het thema 'kleinschalige woonvormen' nadrukkelijk hoog op de maatschappelijke agenda en levert de provincie ook ondersteuning aan de verdere ontwikkeling en toepassing van het concept.

Budget

Voor het project Kleinschalig wonen voor mensen met dementie is een budget van 2,5 miljoen euro gereserveerd.

Het project sluit aan bij het aandachtsgebied 'Innovatieve ontwikkelingen'.

6.2.3. Versterking Welzijn

Achtergrond

Binnen de kaders van Wel Thuis! 2 en de Wmo is ‘welzijn’ de onmisbare schakel in het functioneren van sociale systemen. ‘Welzijn’ draagt ertoe bij dat burgers zelf regie kunnen nemen en houden over hun eigen kwaliteit van leven.

De ontwikkeling van een concreet vraaggericht welzijnsbeleid binnen gemeenten en welzijnorganisaties is een moeizaam proces, mede door de jarenlange bezuinigingen.

Binnen de kaders van de Wmo zijn er drie uitgangspunten:

- Burgers voeren meer dan voorheen zelf regie over hun eigen kwaliteit van leven. Een professioneel pakket aan dienstverlening is hiervoor een belangrijke randvoorwaarde.
- Gemeenten leveren diensten waarvan alle burgers gebruik kunnen maken. Tot nu toe gaat dit nog via subsidieverstrekking aan welzijnorganisaties, maar in de toekomst wordt de omslag naar vraaggestuurd werken gemaakt. Op basis van ontwikkelingen in de samenleving stellen zij via inkoop prioriteiten.
- Welzijnsorganisaties blijven uitvoerders van het gemeentelijk beleid, maar dan in de rol van opdrachtnemer; gemeenten kopen hun producten in.

Voor de welzijnsorganisaties betekent dit een omslag. Men moet zicht krijgen op de vraag, streven naar kwaliteit en werken aan een goede prijs/kwaliteitverhouding.

Doel

Gemeenten en welzijnorganisaties hebben een gedeelde visie op ‘welzijn’ op basis waarvan welzijnsorganisaties concrete producten kunnen ontwikkelen. Deze zijn flexibel vormgegeven zodat zij kunnen inspelen op verandering van de vraag.

Uiteindelijk beschikken gemeenten over een pakket aan welzijnsdiensten dat op hoofdlijnen:

- aansluit op de bestaande vraag;
- bijdraagt aan het wijkgericht werken;
- past binnen de contouren van de Wmo;
- voorzien is van een indicatie van de kosten.

Activiteiten

Op basis van best practises en in samenspraak met de welzijnsorganisaties en gemeenten ondersteunen we de ontwikkeling van een pakket van hoogwaardige welzijnsdiensten. Dit alles doen we vanuit de gedachte dat:

- de Wmo en de missie van Wel Thuis! kaderstellend zijn;
- een gevarieerd pakket aan welzijnsdiensten de leefbaarheid van wijken vergroot en de vraag naar zorg kan uitstellen;
- professionalisering en productinnovatie belangrijke kenmerken zijn van het toekomstige welzijnswerk;
- het pakket aan welzijnsdiensten zodanig is vormgegeven dat dit via prestatieafspraken kan worden afgenomen;
- de diensten vraaggericht, transparant en meetbaar zijn.

Resultaat

Gemeenten en welzijnsorganisaties zijn ondersteund bij de uitwerking en implementatie van een vraaggericht en flexibel welzijns- en dienstverleningsaanbod.

Budget

Voor het Versterking Welzijn is een budget van €180.000 euro gereserveerd.

Het project sluit aan bij de aandachtsgebieden ‘Versterken van welzijn’ en ‘Ondersteuning gemeenten’.

6.2.4. Allochtone ouderen en allochtonen met een beperking

Achtergrond:

Momenteel zijn er nog relatief weinig allochtone ouderen in Nederland, maar hun aantal gaat snel groeien. Er zijn nu naar schatting 100.000 allochtone 55-plussers, in 2015 zal dat aantal verdrievoudigd zijn. Met name onder ouderen met lage inkomens neemt het percentage allochtonen toe. Dit heeft gevolgen voor de toekomst van wonen, zorg en welzijn.

Landelijke gegevens over thuiszorg en zorgbehoeften ontbreken. Lokaal onderzoek⁷ wijst uit dat allochtonen weinig beroep doen op de thuiszorg, wijkverpleging en gezinsverzorging. Dit laatste geldt ook voor de doelgroep allochtonen met een beperking. Deze doelgroep is moeilijk zichtbaar en moeilijk bereikbaar. Hierdoor is er weinig bekend over hun wensen en behoeften op het gebied van wonen, welzijn en zorg. Tevens hebben gemeenten nog niet een duidelijk overzicht van het netwerk aan partners en de mogelijkheden voor het in gang zetten van lokale initiatieven.

Doel:

Op basis van inzicht in de lokale situatie en de wensen van allochtonen ouderen en allochtonen met een beperking het ontwikkelen van projecten op het gebied van wonen, welzijn en zorg die aansluiten bij de behoeften van deze groepen.

Activiteiten:

Omdat nog weinig bekend is op dit gebied, starten we een onderzoek naar de vraag en het aanbod op gemeentelijk niveau en inventariseren we het lokale krachtenveld (relevante partijen en organisaties) en de initiatieven die zij met betrekking tot deze doelgroepen hebben ontwikkeld. De resultaten verwerken we tot een plan waarin we de knelpunten en mogelijke oplossingen formuleren en we de vraag in het Uitvoeringsprogramma⁸ beantwoorden of specifieke aandacht voor allochtonen vereist is.

Resultaat

In juni 2008 is een projectvoorstel gerealiseerd waarin concrete maatregelen zijn geformuleerd om te komen tot een aanbod op het gebied van wonen, welzijn en zorg dat aansluit bij de behoefte en specifieke situatie van allochtone ouderen en allochtonen met een beperking. Op basis van dit voorstel zal de verdere provinciale ondersteuning vastgesteld worden.

Budget

Voor de uitvoer van de eerste fase stellen we een budget van € 50.000 ter beschikking. De kosten voor de uitvoerfase komen ten laste van het budget 'ondersteunen gemeenten'.

Het project sluit aan bij het aandachtsgebied 'Versterken van de vraagontwikkeling'.

6.3. Kennisdeling

In het programma Wel Thuis! 2 speelt informatie een belangrijke rol. Om de voortgang te bewaken dienen we binnen het programma te beschikken over actuele gegevens. Om hun doelstellingen te realiseren hebben partijen in het veld behoefte aan informatie en de uitwisseling van ervaringen en goede voorbeelden. Onderstaande projecten voorzien in deze behoeften.

⁷ Sociaal Cultureel Planbureau, mei 2007

⁸ Uitvoeringsprogramma van het college van Gedeputeerde Staten, 2007-2011, hoofdstuk 10: Jeugd, onderwijs en zorg, onderdeel Sociale Agenda, programmalijn Integratie (blz. 62)

6.3.1 Monitor Wel Thuis! 2

Achtergrond

In Wel Thuis! 1 hebben we bij het monitoren van de voortgang vooral onze eigen bijdragen gevolgd en in de evaluatie hebben we in beeld gebracht aan hoeveel extra toegankelijke woningen en zorgwoningen de provincie met het programma een bijdrage heeft geleverd. Dit levert echter niet per definitie het totaal beeld van de voortgang binnen gemeenten op. De provincie is immers niet bij alles betrokken wat er binnen gemeenten gaande is op dit gebied.

Doel

De Monitor Wel Thuis! 2 heeft tot doel om, in aanvulling op het volgen van onze eigen bijdragen als provincie, per gemeente een actueel overzicht te hebben over de feitelijke stand van zaken met betrekking tot de realisatie van een integraal aanbod op het gebied van wonen met welzijn en zorg en vast te stellen waar eventuele extra inspanning vereist is.

Activiteiten

We starten met het opstellen van een situatieschets per gemeente op basis van informatie die al beschikbaar is. Daarbij betrekken we niet alleen gegevens over demografische opbouw, aanwezige woningvoorraad, bouwvolume, aanwezigheid en het gebruik van het zorg- en welzijnsaanbod maar ook meer kwalitatieve inschattingen van mogelijkheden en kansen, rekening houdend met verschillen tussen grote steden en kleine kernen. Vervolgens vullen gemeenten, woningcorporaties en andere partijen deze gegevens waar mogelijk aan tot een volledig overzicht.

Resultaat

De situatieschets levert ons betrouwbare informatie op waarmee we de voortgang in de realisatie van onze doelstellingen kunnen meten en die ons in staat stelt om per gemeente vast te stellen welke ondersteuning vanuit het programma gewenst is om de toename van het aantal woningen met welzijn en zorg te realiseren. De eerste situatieschets wordt in september 2008 opgeleverd en in december 2009 geactualiseerd. Hierdoor kunnen we tijdig bijsturen als blijkt dat een gemeente achterblijft. Eind 2011 wordt op dezelfde wijze de eindsituatie in beeld gebracht.

Budget:

Financiering van de Monitor Wel Thuis! 2 vindt plaats uit het programmabudget. Het project sluit aan bij het aandachtsgebied 'Monitoren en bestendigen'.

6.3.2. Informatie-uitwisseling

Achtergrond

Partijen in het veld geven aan behoefte te hebben aan actuele en toegankelijke informatie op het gebied van wonen, welzijn en zorg en aanverwante onderwerpen. Deze informatie is nu vaak versnipperd en moeilijk te vinden. Bovendien is er behoefte aan een grotere variatie aan middelen om informatie te verspreiden.

Doel

- stimuleren van het vliegwieleffect door goede initiatieven en waardevolle ervaringen ter beschikking te stellen aan partijen.
- partijen voorzien van actuele relevante en toegankelijke informatie op maat

Activiteiten

Om onze rol als kennismakelaar te kunnen vervullen is het noodzakelijk dat we goed op de hoogte zijn van het landelijke beleid en de relevante regelingen vanuit de ministeries, dat we belangrijke trends op het gebied van wonen, welzijn en zorg op de voet volgen, dat we kennis hebben van aanverwante programma's binnen de provinciale organisatie (op het gebied van stedelijke vernieuwing, sociale agenda, agenda vitaal platteland,

leefbare kleine kernen, etc.), dat we de vraag van onze doelgroepen in beeld hebben en niet in de laatste plaats dat we weten welke concrete initiatieven er binnen (en ook buiten) de provincie plaatsvinden. We zullen daarvoor contacten onderhouden met externe kenniscentra als Alleato, Vilans, hoge scholen en universiteiten en met cliëntorganisaties, belangengroeperingen en vertegenwoordigers van de eerste lijn. Vervolgens is het van belang dat we de informatie tijdig en op maat aan de juiste partijen aanbieden. Een van de communicatiemiddelen die het programma inzet is de Kennisbank Wel Thuis!. In deze digitale database, die in 2004 is opgericht, publiceren we integrale en vernieuwende initiatieven binnen de provincie Utrecht op het gebied van wonen met welzijn en zorg. De Kennisbank Wel Thuis! geniet grote naamsbekendheid en wordt geregeld geraadpleegd. De Kennisbank Wel Thuis! bevat inmiddels ruim 150 projecten en wordt maandelijks gemiddeld door ruim 600 bezoekers bekeken. Daarmee levert de Kennisbank een belangrijke bijdrage aan het realiseren van het vliegwieleffect. De diverse Wel Thuis! 2 projecten geven input voor aanvullingen op de Kennisbank. De Kennisbank zal worden meegenomen in de provinciebrede ontwikkeling naar het portaal. Naast deze digitale informatievoorziening hebben partijen aangegeven ook behoefte te hebben aan ontmoetings- en themabijeenkomsten waarin zij met elkaar ervaringen kunnen uitwisselen.

Resultaat

- De Kennisbank wordt voortgezet en tenminste 4 keer per jaar geactualiseerd.
- Jaarlijks vindt er tenminste één thema- of werkbijeenkomst plaats; de eerste bijeenkomst staat gepland in november 2008.

Budget

De financiële kosten zijn, inclusief de Kennisbank, geraamd op € 40.000,- per jaar en komen ten laste van het programmabudget Wel Thuis! 2.

Het project sluit aan bij de aandachtsgebieden ‘Kennisoverdracht’ en ‘Versterken van de vraagkant’.

6.4. Samenhang

Hoewel de projecten afzonderlijk zijn beschreven, kennen ze een onderlinge samenhang en versterken ze elkaar. Het project ‘Bestuurlijke Overeenkomsten’ wordt bijvoorbeeld gezien als de ontwerpfase van wonen met welzijn en zorg. Het richt zich primair via gemeentelijke uitvoeringsplannen op het versterken en tot stand brengen van een lokale infrastructuur, waarbij overeenkomstige knelpunten via bovenlokale samenwerking worden opgelost. Het project ‘Ondersteuning gemeenten’ wordt gezien als de implementatiefase. Gemeenten starten de uitvoering van hun lokale uitvoeringsplannen en moeten de verschillende initiatieven een blijvende plaats (borging) geven in hun gemeentelijke organisatie. Door middel van het project ‘Allochtonen ouderen en allochtone mensen met een beperking’ en het project ‘Informatie-uitwisseling’ voorkomen we dat bepaalde doelgroepen uit beeld raken of dat onvoldoende rekening wordt gehouden met de vraagkant. Knelpunten die zich in de vervolgfase voordoen, ondersteunen we met gelden uit het project ‘ondersteuning gemeenten’ of, afhankelijk het onderwerp, brengen we onder bij een van de inhoudelijke projecten. De voortgang volgen we via de Monitor Wel Thuis! 2. De informatie die we hieruit verkrijgen, kan ertoe leiden dat we gemeenten aansporen tot specifieke acties. Succesvolle initiatieven publiceren we vervolgens op de Kennisbank of zijn onderwerp van een werkconferentie. Zij dienen daarmee weer als vliegwiel voor andere gemeenten en organisaties die het aantal toegankelijke woningen met welzijn en zorg willen vergroten.

7. Risico's

De doelstellingen van het programma zijn ambitieus. Succes- en risicofactoren bevinden zich voor een deel buiten de invloedssfeer van het programma. We onderkennen een aantal risico's die we nader omschrijven. Waar mogelijk zullen we maatregelen treffen om de gevolgen te beperken.

- *Stagnatie woningbouw*: de woningbouw in de provincie Utrecht blijft sterk achter bij de planning. Hoewel er op dit terrein door de provincie en door andere partijen een groot aantal initiatieven wordt ontwikkeld om de woningbouw aan te jagen, kan deze stagnatie ook gevolgen hebben voor de realisatie van het geplande aantal toegankelijke woningen met welzijn en zorg in Wel Thuis! in 2012.
- *Veranderende wet- en regelgeving voor zorginstellingen*: de afgelopen jaren is de wet- en regelgeving op het terrein van de zorg sterk veranderd (b.v. de AWBZ en de WTZi⁹). Ook de komende jaren zijn verdere aanpassingen te verwachten. De kans bestaat dat de onzekerheid op dit terrein bij zorginstellingen leidt tot een terughoudende opstelling ten aanzien van initiatieven op het terrein van wonen-welzijn-zorg. Dit is een risico voor de realisatie van de doelstelling van het programma Wel Thuis!2
- *Regierol gemeenten*: bij het realiseren van de samenhang op het terrein van wonen-welzijn-zorg, is een belangrijke rol weggelegd voor gemeenten. In de afgelopen jaren hebben we kunnen constateren dat een groot aantal gemeenten nadrukkelijk een regierol naar zich toe heeft getrokken. Ook de komende jaren is een dergelijke rol vereist. Op dit moment komen er echter heel veel nieuwe ontwikkelingen op gemeenten af. Risico hiervan is dat het voor (met name kleinere) gemeenten lastig is om de vereiste regierol waar te blijven maken en om die te concretiseren.
- *Onvoldoende gemeentelijk budget voor en vernieuwing van het welzijnsaanbod*. Eerder is al aangegeven dat met name ook geïnvesteerd moet worden in de versterking van het welzijnsaanbod. Echter, in de afgelopen decennia is in veel gemeenten het budget voor welzijn niet aangepast aan de groeiende behoefte en heeft onvoldoende een professionalisering en vernieuwing plaatsgevonden. Het 'achterblijven' van de financiën en de vernieuwing op het terrein van welzijn, is een risico voor het realiseren van een integrale aanpak op het terrein van wonen-welzijn-zorg.
- *Wegvloeien van expertise*: binnen het programma is de afgelopen periode veel expertise weggevloeid tengevolge van personeelwisselingen. Tijdens Wel Thuis! 2 zullen extra investeringen op het gebied van deskundigheidsbevordering nodig zijn. Om onze kennis aan te vullen, zullen we ook aansluiting zoeken bij externe expertisecentra als Alleato, Vilans, hogescholen en universiteiten.

8. Programma-organisatie

Binnen de provinciale organisatie is een programmagroep opgericht die bestaat uit medewerkers van de teams wonen, zorg, welzijn en onderwijs, een adviseur onderzoek, een communicatieadviseur en een programmasecretaris. Een programmamanager stuurt het geheel aan en per project is een projectleider aangesteld. Het programma is ondergebracht bij de afdeling Maatschappelijke Ontwikkeling en Wonen en valt onder

⁹ Wet Toelating Zorginstellingen

de verantwoordelijkheid van de gedeputeerde met de portefeuille Jeugd, Onderwijs, Zorg en Participatie. De gedeputeerde Wonen is eveneens nauw betrokken bij het programma.

9. De kosten

Voor de uitvoer van het programma is in het uitvoeringsprogramma van het college van Gedeputeerde Staten 2007-2011 in totaal 8,5 miljoen euro gereserveerd. Voor het project Zorgeloos Wonen is nog 2,7 miljoen euro vanuit het stimuleringsfonds beschikbaar. We stellen voor om deze middelen als volgt te verdelen:

Programmaonderdeel	2008	2009	2010	2011	Totaal
Toekomst thuis	200	350	200	100	850
Kleinschalig wonen voor dementerenden	700	1250	300	250	2.500
Bestuurlijke overeenkomsten en Ondersteuning op maat gemeenten	850	950	600	200	2.600
Stimuleringsregeling Wel Thuis!	400	400	400	400	1600
Stimulering levensloopbestendige wijken (Zorgeloos Wonen)	700	900	800	300	2.700
Allochtone ouderen en allochtonen met een beperking	50	pm	pm	pm	50
Versterking welzijn	50	70	40	20	180
Programmamanagement en communicatie (incl Kennisbank en Monitor Wel Thuis! 2)	210	250	160	100	720
Totaal	3.160	4.170	2.500	1.370	11.200

(bedragen x 1.000)

Het accent van de uitvoering zal liggen in de eerste helft van programmaperiode. Dan worden de meeste activiteiten in gang gezet. De tweede helft van het programma zal voornamelijk besteed worden aan bestendigen en nazorg. Dit heeft uiteraard gevolgen voor het bestedingsverloop van de budgetten.

10. Voortgangsbewaking en verantwoording

Onze omgeving vraagt niet alleen van ons dat we de toename van woningen met welzijn en zorg zichtbaar maken maar ook dat we ons verantwoorden over de voortgang van onze eigen activiteiten. Uiteraard sluiten we voor wat betreft Provinciale Staten aan bij de reguliere rapportagecyclus. In aanvulling daarop willen we de commissie Wonen, Maatschappij en Cultuur jaarlijks informeren door middel van een presentatie en desgewenst het organiseren van werkbezoeken.

Met het programma Wel Thuis! 2 geeft de provincie Utrecht op krachtige wijze invulling aan haar rol op het gebied van Wonen, Welzijn en Zorg. Doortastend en pragmatisch richten wij ons op de ondersteuning van gemeenten met als uiteindelijk doel de realisatie van 24.000 woningen. De behoefte van inwoners is hierbij de bepalende succesfactor.

Bijlage 1: Samenvatting rapport “Beter (t)huis in de buurt”

Actieplan Beter (t)huis in de buurt, Samenwerken aan wonen, welzijn en zorg 2007-2011, ministeries VROM en VWS december 2007

In december 2007 hebben de minister voor Wonen, Wijken en Integratie en de staatssecretaris voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport een gezamenlijk actieplan gepresenteerd.

De ministeries van VROM en VWS geven met “Beter (t)huis in de buurt”, Actieplan Samenwerken aan wonen, welzijn en zorg uitwerking aan de afspraken die in het landelijk Coalitieakkoord zijn gemaakt op het terrein van wonen, welzijn en zorg. Stond bij voorgaande plannen om in te spelen op de demografische en maatschappelijke veranderingen de *zorg* centraal, in de huidige visie staat het zo gewoon mogelijk leven en meedoen centraal. Burgers zijn mondiger geworden, maken kenbaar wat ze willen en willen eigen keuzes kunnen maken. De samenstelling van de bevolking verandert de komende decennia: er komen meer ouderen, en als gevolg daarvan ook meer mensen met beperkingen die zo lang mogelijk zelfstandig willen blijven wonen en keuzevrijheid willen bij het bepalen van de ondersteuning daarbij.

Meer variatie in woonaanbod en servicepunten voor welzijn en zorg moeten helpen wijken generatiebestendig te maken en de keuzevrijheid te bevorderen.

De ministeries hebben laten berekenen dat hiervoor tot 2015 landelijk 406.000 extra woningen nodig, waarvan er in de provincie Utrecht 22.100 (inclusief 8200 zorgwoningen voor mensen met een zwaardere zorgvraag) gerealiseerd moeten worden.

Gemeenten hebben in het kader van de WMO de verantwoordelijkheid de ondersteuning die nodig is bij het wonen te regelen, het rijk gaat zich inzetten om de belemmeringen weg te nemen in wet en regelgeving als het gaat om inzetten van zorg in de thuissituatie. Ook 24-uurszorg moet in beginsel overal in Nederland thuis geleverd kunnen worden. En als een verhuizing in verband met zware zorg toch wenselijk is, moet ook gekozen kunnen worden voor kleinschalige woonvormen zo dicht mogelijk bij de vertrouwde woonomgeving. Wijken moeten bovendien zo worden ingericht dat er geen fysieke onoverkomelijke obstakels zijn om er op uit te gaan, de omgeving moet als prettig en sociaal veilig ervaren worden, er moeten voldoende voorzieningen zijn zoals winkels, ontmoetingsruimten en servicepunten van waaruit zorg en ondersteuning kunnen worden geboden: kortom, de wijken moeten meer generatiebestendig zijn. Belangrijk is ook dat al deze aspecten **verbonden** zijn: het moet een gezamenlijke ambitie zijn van verschillende partijen om voor kwetsbare burgers een passende leefomgeving te creëren.

In het actieplan worden 4 thema's nader uitgewerkt:

1. Verbinding: een samenhangende aanpak en regie op het lokale niveau
2. Voldoende geschikte woningen en variatie in het aanbod
3. Zorg en ondersteuning op maat
4. Generatiebestendige wijken en woonomgeving

Wat gaan de ministeries doen op deze actiepunten?

Ad 1. De samenhang in aanpak wordt vanuit het rijk ondersteund door een impuls te geven aan de regierol van gemeenten in wonen, welzijn en zorg. Er is een open oor voor belemmerende regelgeving. Patiëntenorganisaties wordt versterkt en kennisuitwisseling wordt gestimuleerd.

Ad 2. Met woningcorporaties zijn afspraken gemaakt om 150.000 extra huur- en koopwoningen te bouwen waarvan 80% ook geschikt is voor ouderen. Zij gaan zich ook inzetten voor een aanbod aan geschikte woningen voor mensen met een zwa(arder)e hulpvraag en kwetsbare groepen. Ook zal in de bestaande woningvoorraad een deel beter geschikt gemaakt worden voor bewoning door mensen met een beperking (opplussen). Het rijk laat onderzoek verrichten naar de vraagkant en de aanbodkant van de vergrijzende woningmarkt, om meer zicht te krijgen op de veranderende woningbehoeften. In dit onderzoek zal ook de vraag naar gewenste ondersteuning worden meegenomen.

Ad 3. VWS gaat gemeenten ondersteunen bij de invulling van het WMO beleid door het Programma "Vernieuwing en kwaliteit WMO" dat tussen 2008 en 2012 zal worden uitgevoerd, waarbinnen ook de versterking van de welzijnsfunctie, het leggen van verbindingen met wonen en de verbinding gemaakt wordt met de 40 Krachtwijken. Andere acties bij ondersteuning op maat betreffen aandacht voor mantelzorgers en vrijwilligerswerk, het mogelijk maken van 24-uurs zorg thuis, het stimuleren van kleinschalige woonvormen met behulp van een subsidieregeling, aandacht voor toepassing van ICT en domotica om zelfstandigheid en kwaliteit van leven te vergroten en uitbreiding van de maatschappelijke opvang voor groepen die moeilijk volledig zelfstandig kunnen participeren in de maatschappij.

Ad 4. Tot slot wordt het concept van generatiebestendige woonwijken verder uitgedragen en wordt de samenleving meer bewust gemaakt van de drempels voor mensen met een handicap om deel te nemen aan het lokale leven.

Bijlage 2: Evaluatie programma Wel Thuis! (2003 – 2007)

In oktober 2007 is een werkconferentie Wel Thuis! georganiseerd waarin deelnemers vanuit de provincie (zowel ambtelijk als bestuurlijk) en sleutelfiguren vanuit gemeenten, instellingen voor welzijn en zorg en woningcorporaties de inhoud en het proces van het programma Wel Thuis! hebben geëvalueerd. In december 2007 vond een consultatiebijeenkomst plaats met CliëntenBelang Utrecht. De belangrijkste conclusies en aanbevelingen van beide bijeenkomsten zijn:

Sterke punten van het programma Wel Thuis!

- *De provincie als aanjager:* de rol van de provincie om samenwerking te stimuleren, verbindingen tot stand brengen en als initiator en aanjager op te treden wordt alom enorm gewaardeerd en als een belangrijk en positief element van het programma gezien.
- *Visie-ontwikkeling:* ook de effecten van het programma om samen met de betrokken partijen een integrale visie te ontwikkelen op wonen, zorg en welzijn en vanuit deze visie te handelen is als zeer positief ervaren.
- *Kennis opbouwen en delen (informatieoverdracht):* door kennis te delen, gezamenlijk kennis op te bouwen en veel aandacht te besteden aan informatieoverdracht is het gedachtegoed van het programma Wel Thuis! verder ontwikkeld en breed verspreid. Het bewustwordingsproces bij de partijen in het domein van wonen, zorg en welzijn is hierdoor op gang gebracht. "Het probleem is hierdoor op de kaart gezet".
- *De financiële stimulansen van de provincie:* dat de provincie Utrecht tevens gelden heeft uitgetrokken om financieel bij te dragen aan de totstandkoming van de diverse activiteiten heeft mede bijgedragen aan het succes van het programma Wel Thuis!.
- *Publiciteit:* ook het feit dat er in het programma aandacht is geweest voor de publiciteit heeft bijgedragen aan het succes. Wel Thuis! wordt een sterk merk gevonden. Dit heeft inspirerend gewerkt.

Verbetersuggesties programma Wel Thuis! 2:

- *Tijdsduur:* veel processen bleken meer tijd te vergen dan aanvankelijk was gedacht. Dit is aanvankelijk onderschat en geeft aan hoe complex de materie en de samenwerking daarin is. Het is van belang om hier bij een vervolg meer rekening mee te houden.
- *Transparantie en versnippering:* een aantal deelnemers geeft aan dat het niet altijd duidelijk was welke onderdelen het programma had en wat de onderlinge samenhang daarvan was.
- *Welzijn:* er is zorg over de effectiviteit van het welzijnsaanbod. Door de vele bezuinigingen op de sector welzijn is dit in veel gemeenten een zwak onderdeel geworden. Wel Thuis is er onvoldoende in geslaagd dit 'welzijnsgat' te dichten.
- *Financiële aspecten:* hoewel zeer gewaardeerd, wordt er ook een aantal aandachtspunten bij de inzet van de financiële middelen van de provincie genoemd. Het gaat bijvoorbeeld om subsidietermijnen die (in gevallen van cofinanciering) niet altijd op elkaar aansluiten. Ook wordt een overzicht van alle subsidieregelingen node gemist.

- *Kennisopbouw en kennisuitwisseling*: de deelnemers stellen dat de Kennisbank nog onvoldoende bekend is. Anderen hebben opgemerkt dat de website gedurende het programma niet altijd actueel was. Tenslotte wordt opgemerkt dat persoonlijke overdracht van kennis, zoals tijdens de werkconferenties, als buitengewoon belangrijk wordt ervaren en niet vervangen kan worden door elektronische middelen zoals websites en de Kennisbank.

Aanbevelingen voor de toekomst

- *Voortzetting essentieel*: men vindt een voortzetting van het programma essentieel: een dergelijk vervolg wordt noodzakelijk gevonden om wat er nu bereikt is te behouden en verder uit te bouwen.
- *Continuïteit essentieel*: terugblikkend op het programma blijkt dat de continuïteit in een aantal gevallen bedreigd werd door wisselingen van personen, het opstappen van externe adviseurs die veel kennis hadden opgebouwd en dergelijke zaken. Tevens wordt aandacht gevraagd voor de borging van projecten: na de afronding van het project dient de continuïteit van de betreffende activiteiten gewaarborgd te zijn.
- *Leverancier van informatie*: een belangrijke rol van de provincie is het leveren van informatie over bijvoorbeeld demografische ontwikkelingen.
- *Maatwerk*: daarnaast wordt ook aandacht gevraagd voor meer zicht op de behoefte van de cliënten. Kortom het in kaart brengen van de vraag is belangrijk bij het vervolg.
- *Onderbelichting van een aantal doelgroepen*: Met name vragen een aantal deelnemers aandacht voor het mogelijk onderbelicht zijn van de doelgroepen VG en GGZ. In het verlengde hiervan ligt een aantal opmerkingen van deelnemers over mogelijke verborgen doelgroepen, zoals allochtone ouders met een gehandicapt kind en allochtone ouderen.
- *Meer aandacht voor welzijn*: de bezuinigingen op welzijn van de afgelopen jaren in een aantal gemeenten staat vaak een professionele bijdrage vanuit die hoek aan een effectieve integrale aanpak in de weg
- *Eenzaamheidsbestrijding*: Een aantal deelnemers stelt dat eenzaamheidsbestrijding een belangrijk aspect is bij het verder vormgeven van de extramuralisatie. Anderen noemen het stimuleren van ontmoetingsfuncties in de wijk, ook buiten de buurthuizen, van belang alsmede het stimuleren en versterken van vrijwilligerswerk. Tenslotte stellen enkele deelnemers dat ook zaken als looproutes, vervoer en andere aspecten van de fysieke infrastructuur van de wijk aandacht dienen te krijgen.
- *Meer differentiatie in de aanpak voor dorpen en steden*: opgemerkt wordt dat het programma weinig differentiatie aanbracht in aanpak tussen dorpen en steden. De deelnemers stellen dat er grote verschillen zijn tussen de aanpak in kleine kernen en die in grotere steden. Een vervolgprogramma dient hiermee rekening te houden.
- *Domotica verder ontwikkelen*: sommige deelnemers bevelen aan om aan de ontwikkeling van domotica in een vervolg aandacht te besteden. Gesproken wordt over de ontwikkeling van blauwdruk domotica en mobiele domotica en om bij de eventuele uitbouw van domotica ook de sociale effecten te betrekken.
- *Rol provincie afbakenen*: de deelnemers geven aan dat het belangrijk is dat de provincie haar rol goed afbakt en niet verantwoordelijkheden van andere partijen in het veld overneemt. In het proces zou ook meer aandacht moeten zijn om te monitoren of de verschillende partijen hun eigen verantwoordelijkheid ook daadwerkelijk gaan opnemen en hun bewustwording over de problematiek is toegenomen. De rol van de provincie moet juist vooral liggen in het faciliteren en het aanjagen. Daarnaast kan de

provincie een rol spelen in het ontwerpen van methodieken, als mediator en in de communicatie.

- *Bevorder een actieve opstelling van mensen zelf*: mentale zelfredzaamheid is van grote invloed op de keuze van zelfstandig wonen met zorg en welzijn. Een actieve opstelling van de mensen zelf, zowel fysiek als mentaal is van groot belang.

Bijlage 3: Actiepunten uit de Samenwerkingsagenda

De provincie wil graag met alle gemeenten afspraken maken op het gebied van Wel Thuis! In het concept Samenwerkingsagenda's met gemeenten, samenwerkingsverbanden en VNG afdelingen Utrecht 2008 vastgesteld door GS op 4 december 2007 staat¹⁰:

“In 2008 gaat een nieuwe programma Wel Thuis van start, gericht op het realiseren van 24.000 toegankelijke woningen met welzijn en zorg voor ouderen en mensen met een beperking. De gemeente heeft in het kader van de WMO de regierol in het realiseren van woon-zorg-welzijnsarrangementen voor haar inwoners in samenwerking met woningbouwcorporaties, zorginstellingen en welzijnsinstellingen. De provincie kan vanuit het programma Wel Thuis 2 ondersteuning bieden aan gemeenten bij het invullen van die regierol, bij het ontwikkelen en uitvoeren van plannen op het gebied van Wonen, Welzijn, Zorg, bij het oplossen van (boven-) lokale knelpunten, etc. In het nieuwe programma Wel Thuis 2 zal nader invulling gegeven worden aan vorm en inhoud van die ondersteuning.

De provincie verwacht van gemeenten dat zij in samenwerking met haar lokale partners bijdraagt aan het realiseren van de doelen van het programma Wel Thuis door een aanbod Wonen, Welzijn, Zorg te realiseren dat zowel kwalitatief als kwantitatief aansluit bij de vraag in de eigen gemeente”.

Een aantal gemeenten heeft in hun samenwerkingsagenda al specifiek melding gemaakt van activiteiten op het gebied van Wel Thuis!:

Gemeente Houten:

13. Vernieuwende concepten wonen met welzijns- en zorgvoorzieningen

Context: Marktonderzoek technische mogelijkheden voor voorzieningen om ouderen langer zelfstandig te laten wonen en ruimtelijk-functionele koppeling van onderwijs-, welzijns- en woonvoorzieningen.

Actie vanuit het programma: deze vraag is ondergebracht in het project ‘Bestuurlijke overeenkomsten’ (paragraaf 6.1.2). Het maakt deel uit van de overeenkomst die met het BRU wordt afgesloten.

Gemeente Nieuwegein:

2. Woonservicezones

Context: uitrol woonservicezones over gemeente.

Actie vanuit het programma: deze vraag is ondergebracht in het project ‘Bestuurlijke overeenkomsten’ (paragraaf 6.1.2) en maakt deel uit van de overeenkomst die met het BRU wordt afgesloten. Daarnaast ondersteunt de provincie het project ‘Web Nieuwegein’.

Gemeente Soest

3. Zorg- en welzijnswohnungen

Omschrijving : In een bestuurlijke overeenkomst is met de Eemlandgemeenten afgesproken toegankelijke zorg- en welzijnwoningen te realiseren.

¹⁰ Uit : “*Samenwerken met hart voor de toekomst*”, blz 5

Actie vanuit het programma: deze vraag is ondergebracht in het project 'Bestuurlijke overeenkomsten' (paragraaf 6.1.2). Het maakt deel uit van de overeenkomst met regio Eemlanden.

Gemeente Veenendaal

3. Eenzaamheidsproblematiek

Context: De gemeente Veenendaal heeft steeds vaker te maken met ouderen die vereenzamen.

Het betreft ouderen die buiten een geloofszuil vallen en zo geen "natuurlijke" inbedding hebben in de Veenendaalse samenleving. Zij zoeken veelal aandacht door middel extra aanspraak te maken op gezondheidsvoorzieningen. Binnen de gemeente Veenendaal wordt gedacht aan het creëren van een 'speeltuin' met activiteiten voor (eenzame) ouderen.

Motto: Samen werken wij aan de zorg en het welzijn van onze inwoners.

Afspraak: Overleg over de rol van de provincie bij het vinden van oplossingen om vereenzaming bij ouderen tegen te gaan.

Actie vanuit het programma: deze vraag wordt in samenwerking met de gemeente verder uitgewerkt en zal ondergebracht worden in het project 'Versterken welzijn'.

Gemeente Woudenberg

4. Wel Thuis!

Context: De gemeente vraagt aandacht voor de projecten van de Stichting Zeisterwoude (ouderenzorg).

Voorstel: Dit punt wordt meegenomen in het opstellen van het programma Wel Thuis!.

Actie vanuit het programma: deze vraag is ondergebracht in het project 'Bestuurlijke overeenkomsten' (paragraaf 6.1.2). Het maakt deel uit van de overeenkomst met regio Eemlanden. Daarnaast wordt ondersteuning geboden vanuit het project Toekomst Thuis (paragraaf 6.2.1)

Gemeente Zeist

12. Zorgeloos Wonen

Context: Vanuit het project Zorgeloos Wonen zijn afspraken met Zeist gemaakt, waarmee uitvoering wordt gegeven aan de programmadoelstelling van Wel Thuis.

Actie vanuit het programma: deze vraag is opgepakt in het project 'Stimuleren levensloopbestendige wijken' (zie paragraaf 6.1.3).